

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU7

Integration

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. insatser under asyltiden, frågor om mottagande och etablering av nyanlända invandrare, samhällsinformation och samhällsorientering samt civilsamhällets betydelse för integrationen. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och till den sakpolitiska överenskommelse som i januari 2019 ingicks mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

I betänkandet finns 17 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och 12 särskilda yttranden (SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Insatser under asyltiden	7
Mottagandet av nyanlända invandrare	9
Nyanlända invandrares etablering	11
Särskilt om nyanlända kvinnors etablering	16
Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation	19
Civilsamhällets betydelse för integrationen	22
Reservationer	25
1. Insatser under asyltiden, punkt 1 (M)	25
2. Insatser under asyltiden, punkt 1 (KD)	26
3. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (SD)	26
4. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (C)	27
5. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (V)	28
6. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (KD)	29
7. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (M)	30
8. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (V)	31
9. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (KD)	33
10. Särskilt om nyanlända kvinnors etablering, punkt 4 (M, KD)	34
11. Särskilt om nyanlända kvinnors etablering, punkt 4 (V)	35
12. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (M)	36
13. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (SD)	37
14. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (KD)	38
15. Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 6 (C)	39
16. Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 6 (KD)	39
17. Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 6 (L)	40
Särskilda yttranden	42
1. Insatser under asyltiden, punkt 1 (SD)	42
2. Insatser under asyltiden, punkt 1 (C, L)	42
3. Insatser under asyltiden, punkt 1 (C)	42
4. Insatser under asyltiden, punkt 1 (KD)	43
5. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (L)	43
6. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (SD)	43
7. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (C, L)	44
8. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (C)	44
9. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (L)	44
10. Särskilt om nyanlända kvinnors etablering, punkt 4 (L)	45
11. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (C, L)	45
12. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (L)	46
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	47
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	47

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Insatser under asyltiden

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:523 av Robert Hannah och Juno Blom (båda L) yrkande 1,

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 15,

2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 3,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 6,

2018/19:2839 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 8 och

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (KD)

2. Mottagandet av nyanlända invandrare

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 25,

2018/19:1173 av Patrik Engström m.fl. (S),

2018/19:1431 av Josefin Malmqvist (M),

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 12.1,

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 9,

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 35 och

2018/19:2990 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (KD)

3. Nyanlända invandrades etablering

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 11, 20 och 22,

2018/19:990 av Erik Bengtzboe (M),

2018/19:1398 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 6,

2018/19:1615 av Marlene Burwick (S),

2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 15,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 13,

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 12.2, 14 och 18,

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7,

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 6, 7, 9 och 17.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (V)

Reservation 9 (KD)

4. Särskilt om nyanlända kvinnors etablering

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 2,
 2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 13 och 14,
 2018/19:2595 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8,
 2018/19:2723 av Per Åsling och Solveig Zander (båda C),
 2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 1,
 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2 samt
 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 10 (M, KD)

Reservation 11 (V)

5. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:174 av Hans Eklind och Lars Adaktusson (båda KD) yrkande 3,
 2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1, 2 och 4–6,
 2018/19:1628 av Lotta Olsson (M),
 2018/19:2692 av Henrik Vinge m.fl. (SD),
 2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 1,
 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 7,
 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 19, 20 och 25,
 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18 och
 2018/19:2932 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 12 (M)

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (KD)

6. Civilsamhällets betydelse för integrationen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1441 av Kristina Axén Olin (M),
 2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 19,
 2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 4 och
 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 25 och 26.

Reservation 15 (C)

Reservation 16 (KD)

Reservation 17 (L)

Stockholm den 14 mars 2019

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Erik Bengtzboe (M), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Johan Andersson (S), Sofia Damm (KD), Serkan Köse (S), Alexander Christiansson (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Maria Nilsson (L), Johanna Haraldsson (S), Hanif Bali (M) och Henrik Vinge (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 59 motionsyrkanden om integration från allmänna motionstiden 2018/19. Motionsyrkandena rör frågor om bl.a. insatser under asyltiden och under etableringstiden, frågor om mottagande samt om samhällsorientering och samhällsinformation.

Motionsyrkandena återges i bilagan.

Utskottets överväganden

Insatser under asyltiden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. samhällsintroduktion och undervisning i svenska under asyltiden. Utskottet hänvisar bl.a. till arbetet med att genomföra januariavtalet och till pågående beredningsprocesser.

Jämför reservation 1 (M) och 2 (KD) samt särskilt yttrande 1 (SD), 2 (C, L), 3 (C) och 4 (KD).

Motionerna

Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna anser i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. att samhällsintroduktion och undervisning i svenska bör vara obligatoriskt för asylsökande från dag ett i Sverige för att nå en förbättrad integration (yrkande 6).

I partimotion 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. lyfter Moderaterna behovet av integrationsinsatser under asyltiden, vilket innebär fokus på språk, jobb och utbildning från dag ett (yrkande 1).

I kommittémotion 2018/19:2839 av Johanna Jönsson m.fl. föreslår Centerpartiet att asylsökande tillåts påbörja språkstudier och samhällsorientering under asylprocessen (yrkande 8).

I kommittémotion 2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. argumenterar Vänsterpartiet för att asylsökandes möjligheter att arbeta under asyltiden ska stärkas, bl.a. genom att de bör kunna skriva in sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen och därmed få tillträde till samma tjänster och stöd som andra som söker jobb (yrkande 15).

Josefin Malmqvist (M) anser i motion 2018/19:1436 att samhällsorientering bör erbjudas redan under asylprocessen (yrkande 3).

Mot bakgrund av uppgifter om religiös förföljelse av kristna, kvinnor och flickor samt hbtq-personer i asylboenden föreslår Robert Hannah och Juno Blom (båda L) i motion 2018/19:523 att samtliga asylsökande ska gå en obligatorisk introduktionskurs och skriva på ett samhällskontrakt med information om vilka rättigheter och skyldigheter man har enligt svensk lag (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad som sägs i motionerna om betydelsen av att börja med insatser på ett så tidigt stadium som möjligt när människor kommer till

Sverige. Det är också viktigt att samhällets insatser hänger samman och bildar en effektiv kedja från asylmottagande via etableringsinsatser till arbete eller utbildning.

Sedan den 1 februari 2017 har länsstyrelserna i uppdrag att samordna tidiga insatser för asylsökande, bl.a. med syftet att främja kunskaper om det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden. Utskottet tillstyrkte under den förra mandatperioden en förstärkning av medlen för tidiga insatser för asylsökande m.fl. (se prop. 2017/18:1 utg.omr. 13, bet. 2017/18:AU1).

Enligt preliminära uppgifter från länsstyrelserna uppskattas runt 60 procent av de asylsökande under 2018 ha deltagit i en tidig insats. Flest insatser har erbjudits inom områdena hälsa och samhällsinformation. Länsstyrelserna gör bedömningen att uppdraget har bidragit till en kapacitetsutveckling inom det etableringsfrämjande systemet och att förutsättningarna är goda för att både på kort och på lång sikt tillgodose behovet av insatser. Utskottet anser att med den nya strukturen för tidiga insatser för asylsökande m.fl. kan de insatser som nu erbjuds underlätta och påskynda den framtida etableringen för dem som sedan beviljas uppehållstillstånd.

När det gäller nya reformer med sikte på en förbättrad integration under asyltiden framhåller utskottet den sakpolitiska överenskommelse som i januari 2019 ingicks mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet. Enligt det s.k. januariavtalet ska samhällsintroduktion och undervisning i svenska bli obligatoriskt från dag ett i Sverige. Dessutom ska samhällsorienteringen inledas under asyltiden, och den ska utökas och förbättras till innehållet. Utskottet välkomnar dessa reformer och anser att de kommer att bidra till att integrationen inleds tidigare, vilket också är en förutsättning för en förbättrad integration.

Vidare när det gäller tidiga insatser för asylsökande bör Mottagandeutredningens slutbetänkande uppmärksammas (SOU 2018:22). Utredningen har haft i uppdrag att se över systemet för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända och föreslå åtgärder för att skapa ett mer sammanhållet system. I uppdraget ingick bl.a. att föreslå utformningen av ett system för tidiga insatser för asylsökande, där dagarsättning kopplas till deltagande i insatser. Det är utskottets bedömning att utredningens förslag rör flera av de frågor som tas upp i motionerna. Utskottet kommer att noga följa den fortsatta beredningen av utredningens förslag och ser inte skäl att förekomma detta arbete genom att rikta ett tillkännagivande till regeringen.

När det gäller Vänsterpartiets förslag att asylsökande ska kunna skriva in sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen konstaterar utskottet att asylsökande som efter beslut av Migrationsverket är undantagna från kravet på arbetstillstånd (AT-UND) har rätt att arbeta i Sverige och därmed också rätt att skriva in sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, där ett grundläggande stöd kan ges, t.ex. översättning av utbildningsdokumentation. Vidare har Arbetsförmedlingen i uppdrag att erbjuda kompetenskartläggning för asylsökande, och genom tjänsten Jobskills kan den arbetssökande själv

lägga in sina kompetenser och sin erfarenhet och bli sökbar för arbetsgivare. Vänsterpartiets yrkande får därmed i huvudsak anses vara tillgodosett.

I sammanhanget vill utskottet också peka på att Arbetsförmedlingen enligt januariavtalet ska reformeras i grunden. Myndigheten ska fortsätta att ha ett ansvar för arbetsmarknadspolitiken, men det är fristående aktörer som ska matcha arbetssökande och rusta dem för de lediga jobben. Utskottet utgår från att även frågor kring insatser under asyltiden kommer att övervägas i detta reformarbete.

Utskottet kan sammantaget konstatera att det träffats en överenskommelse om insatser under asyltiden som ligger i linje med flertalet av de förslag som förs fram i motionerna. Enligt utskottets mening bör också Mottagandeutredningens förslag beredas i vanlig ordning innan det kan bli aktuellt att överväga något initiativ från riksdagens sida i de frågor som tas upp i motionerna. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Mottagandet av nyanlända invandrare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. bosättning av nyanlända invandrare. Utskottet hänvisar bl.a. till reformarbete inom ramen för januariavtalet och till pågående beredningsprocesser.

Jämför reservation 3 (SD), 4 (C), 5 (V) och 6 (KD) samt särskilt yttrande 5 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2990 av Paula Bieler m.fl. kritiserar Sverigedemokraterna den s.k. bosättningslagen och menar att den är ett allvarligt ingrepp i det kommunala självstyret. Sverigedemokraterna anser att den nuvarande regleringen bör ersättas med ett system där kommuner frivilligt tecknar avtal med Migrationsverket utifrån hur många nyanlända det finns utrymme för (yrkande 15).

I kommittémotion 2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. anser Centerpartiet att det bör utredas hur rutiner för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras (yrkande 12 i denna del).

Vänsterpartiet anser i kommittémotion 2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. att det behöver genomföras en översyn av bosättningslagen, bl.a. för att åtgärda bristen på sanktionsmöjligheter mot de kommuner som inte följer lagen och förtydliga tidsgränsen för kommunernas åtagande när det gäller bosättning (yrkande 25).

Kristdemokraterna anser i kommittémotion 2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. att effekterna av den sänkning av maxbeloppet för hemutrustningslån som trädde i kraft i mars 2017 bör utvärderas (yrkande 9).

I partimotion 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. föreslår Liberalerna att nyanlända invandrare redan vid anvisningen till en kommun ska få vetskap om sitt eget ansvar för att hitta både jobb och bostad, t.ex. genom att ställa sig i bostadskö (yrkande 35).

Frågor om ansvaret för mottagande och bosättning tas även upp i två enskilda motioner. I motion 2018/19:1173 anser Patrik Engström m.fl. (S) att bosättningslagen behöver reformeras och stärkas för en jämnare fördelning och effektivitet, bl.a. genom att det införs sanktioner för kommuner som inte uppfyller sina skyldigheter.

I motion 2018/19:1431 anser Josefin Malmqvist (M) att bosättningslagen i vissa avseenden är otydlig och föreslår att det införs en nationell reglering som innebär att nyanlända som omfattas av lagen maximalt erbjuds bostad av kommunen i två år.

Utskottets ställningstagande

Synpunkter på bosättningslagen och tillämpningen av denna förs fram i ett antal motioner. Det handlar dels om kritik mot lagstiftningen, dels om hur lagstiftningen kan modifieras och utvecklas. Det är Sverigedemokraterna som framför hårdast kritik och vill avskaffa lagen till förmån för att låta kommunernas ansvar vara helt frivilligt.

I och med januariavtalet, dvs. den sakpolitiska överenskommelse som i januari 2019 ingicks mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet, finns det nu ett mittensamarbete i svensk politik som grundar sig på ett försvar av grundläggande demokratiska principer, bl.a. människors lika värde, öppenhet och tolerans. Sverige ska fortsätta att vara ett land som tar ansvar för människor på flykt, samtidigt som det svenska flyktingmottagandet måste vara långsiktigt hållbart. Fler länder måste också ta ett större ansvar.

När det gäller bosättningslagen anser utskottet att den bidragit till ett bättre fungerande mottagande och att inriktningen bör vara att vidta åtgärder för att få lagen att fungera väl i tillämpningen. Som utskottet tidigare uttalat måste mottagandet av nyanlända invandrare vara ett gemensamt ansvar för alla Sveriges kommuner. En ordning där ett begränsat antal kommuner tar ett oproportionerligt stort ansvar är varken rimlig eller hållbar och också något som ger ett totalt sett otillräckligt mottagande. I sammanhanget vill utskottet nämna att enligt januariavtalet ska kommuner ges möjlighet att begränsa boendeformen eget boende för asylsökande i områden med socioekonomiska utmaningar.

När det särskilt gäller frågan om hur lång tid kommunernas ansvar för bosättning gäller enligt bosättningslagen noterar utskottet att Kammarrätten i Stockholm i en dom som nyligen meddelats anför att bosättningslagen inte

ställer upp något hinder mot att en kommun erbjuder boenden som endast är tillfälliga till nyanlända som anvisas (dom i mål nr 4155-18). Lidingö stads beslut att koppla ihop bosättningslagen med etableringstiden på två år kan enligt domstolen inte anses strida mot kommunens skyldighet enligt bosättningslagen.

När det gäller yrkandena om behovet av att ändra bosättningslagen har som nämnts i tidigare avsnitt Mottagandeutredningen föreslagit åtgärder för att skapa ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn. Även frågor om systemet för statliga ersättningar till kommuner och landsting för deras åtaganden inom mottagandet, som tas upp av Centerpartiet, har varit föremål för Mottagandeutredningens överväganden. Utskottet vill avvakta den pågående beredningen i Regeringskansliet av utredningens förslag innan det kan bli aktuellt att överväga något initiativ från riksdagens sida i de frågor som tas upp i motionerna.

När det gäller Kristdemokraternas yrkande om att följa upp effekterna av sänkningen av maxbeloppet för hemutrustningslån instämmer utskottet principiellt i att reformer som görs på olika områden bör följas upp och utvärderas. Utskottet konstaterar att anslaget 1:1 Etableringsåtgärder inom utgiftsområde 13 bl.a. får användas till utgifter som rör uppföljning och utvärdering av integrationen. Utskottet utgår från att regeringen aktivt följer utvecklingen på området och anser för sin del inte att det finns behov av att ta initiativ till en utvärdering.

När det kommer till Liberalernas yrkande om att nyanlända invandrare redan vid anvisningen till en kommun ska få vetskap om sitt eget ansvar för att hitta jobb och bostad hänvisar utskottet till vad som anförts i ovanstående avsnitt om samhällsintegration inom ramen för tidiga insatser.

Med det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Nyanlända invandrares etablering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. insatser för att underlätta nyanlända invandrares etablering. Utskottet hänvisar bl.a. till reformarbete inom ramen för januariavtalet och till pågående beredningsprocesser.

Jämför reservation 7 (M), 8 (V) och 9 (KD) samt särskilt yttrande 6 (SD), 7 (C, L), 8 (C) och 9 (L).

Motionerna

Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna anser i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. att aktivitetskraven

under etableringstiden bör skärpas (yrkande 13). Partierna föreslår att etableringsersättningen ska sänkas i större omfattning än vad som är fallet i dag när man utan giltigt skäl inte deltar i etableringsinsatser.

Moderaterna konstaterar i partimotion 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. att Arbetsförmedlingens arbete med nyanlända invandrades etablering inte är tillfredsställande. Därför bör de kommuner som vill kunna ta över ansvaret för integrationen och etableringen av nyanlända invandrare (yrkande 3).

Vidare uppmärksammar Moderaterna i samma motion att en form av utbildningsplikt för vuxna nyanlända invandrare med kort utbildning har införts inom etableringsprogrammet. Resultatet är dock enligt partiet blygsamt, och förslaget är därför att innehållet i utbildningsplikten förtydligas (yrkande 2).

I kommittémotion 2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. förespråkar Moderaterna en modell där företagare fungerar som mentorer för att utveckla nyanlända invandrare i deras entreprenörskap (yrkande 15).

I kommittémotion 2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. slår Centerpartiet fast att etableringsreformen inte har lett till förväntade förbättringar. Arbetsförmedlingens misslyckande gör det enligt partiet nödvändigt att utreda hur kommunerna återigen kan ges ansvaret för nyanlända invandrades etablering (yrkande 12 i denna del).

Vidare anser Centerpartiet att nyanlända invandrare i högre grad ska kunna bidra till den långsiktiga finansieringen av sin försörjning och föreslår därför etableringslån i stället för etableringsbidrag (yrkande 14).

För att göra det möjligt för särskilt motiverade nyanlända invandrare att nå en snabbare integration i det svenska samhället föreslås i samma motion en princip om ett intensivår med intensiva integrationsinsatser i form av språk, praktik och samhällsorientering (yrkande 18).

I kommittémotion 2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. betonar Vänsterpartiet vikten av att tidigt kartlägga nyanlända invandrades hälsotillstånd och prestationsförmåga och anpassa insatserna därefter. Vänsterpartiet föreslår att projekten Premo i Skåne och Inspira i Uppsala ska fungera som modeller för hela landet (yrkande 11).

I samma motion påtalar Vänsterpartiet att avsaknad av gymnasiekompetens är ett hinder för möjligheten att etablera sig på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet ställer sig bakom ett förslag från Sveriges Kommuner och Landsting om en ny utbildningsform som bl.a. innebär att olika yrkesprogram som matchar regional efterfrågan på arbetskraft ingår som en del av de insatser som Arbetsförmedlingen erbjuder alla nyanlända invandrare (yrkande 20).

Vidare beskriver Vänsterpartiet en situation där utrikes födda akademiker är överrepresenterade bland dem som har ett arbete under sin kvalifikationsnivå. För att förbättra rörligheten och matchningen vill partiet utreda möjligheten att införa ett valideringsår (yrkande 22).

I kommittémotion 2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. pekar Kristdemokraterna på att många som deltar i svenska för invandrare inom

etableringsprogrammet hoppar av sin utbildning. Kristdemokraterna anser att frånvaro utan giltiga skäl ska få konsekvenser och föreslår att etableringsersättningen villkoras med deltagande i etableringsprogrammet (yrkande 7).

I partimotion 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. kritiserar Liberalerna att alla nyanlända invandrare ska vara i etablering i 24 månader. Partiet vill ha ett mer flexibelt system som anpassas efter individens behov och förutsättningar och som har ett tydligare fokus på att förkorta etableringstiden (yrkande 7).

I samma motion understryker Liberalerna språkets betydelse för integrationen (yrkande 9). Att behärska språket ger frihet och självbestämmande samt möjlighet att få ett jobb och delta i samhället.

Liberalerna framhåller att eftersom många som kommit till Sverige har levt i samhällen där kvinnan ofta är underordnad mannen handlar integrationspolitik bl.a. om att befästa liberala och demokratiska värderingar. Liberalerna kan aldrig acceptera framväxten av parallellsamhällen där människor hindras från att utöva sina självklara rättigheter som gäller lika för alla (yrkande 17).

Liberalerna lyfter också frågan om att Sverige bättre måste ta vara på nyanlända invandrades potential som företagare (yrkande 6). Företagandet kan för många vara en viktig väg till egen försörjning, och för att enkelt komma igång behövs det bl.a. praktisk information.

För att undvika förvirring i kommunikationen mellan kommuner och myndigheter anser Marlene Burwick (S) i motion 2018/19:1615 att det bör införas en myndighetsgemensam definition av begreppet nyanländ.

I motion 2018/19:990 anför Erik Bengtzboe (M) att det finns behov av att se över möjligheten att gemensamt mellan staten och kommunerna centralisera det organiserade flyktingmottagandet, med fokus på effektiva insatser för integration snarare än en fördelning av människor mellan kommungränser.

I motion 2018/19:1398 pekar Maria Ferm m.fl. (MP) på möjligheten för sociala företag att kombinera utbildning, praktik och jobb på ett sätt som skräddarsys för nyanlända invandrare eller andra som står långt ifrån arbetsmarknaden. Motionärerna vill förbättra möjligheterna för sociala företag att främja etableringen av nyanlända invandrare (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att i en tid med ökad polarisering och värderingsmässiga motsättningar är det viktigt att ta fasta på det som förenar. Utskottet värdesätter den grundläggande samsynen över partigränserna om behovet av att åstadkomma ett fungerande mottagande och en effektiv etablering av nyanlända invandrare. Detta hindrar inte att det finns olika uppfattningar om politiken för att nå hit.

Utskottet noterar att frågan om utformningen av etableringsinsatser förekommer i den sakpolitiska överenskommelse som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet träffade i januari 2019 om

politikens inriktning på flera områden. Av det s.k. januariavtalet framgår bl.a. att s.k. etableringsjobb i enlighet med parternas förslag ska införas för nyanlända och långtidsarbetslösa. I överenskommelsen ingår att förslaget om etableringsjobb ska utvidgas till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag. Utskottet välkomnar att vägen in på arbetsmarknaden förstärks genom att fler får chansen till ett jobb utan utbildningskrav.

I motioner från bl.a. Moderaterna och Centerpartiet finns det förslag om att ändra ansvarsfördelningen mellan stat och kommun när det gäller etableringsinsatser. Utskottet konstaterar att när det nuvarande regelverket för etableringsinsatser beslutades tog riksdagen ställning till att det även i fortsättningen ska vara staten som har ansvaret för insatser för vuxna nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet (prop. 2016/17:175, bet. 2016/17:AU15, rskr. 2016/17:340). Utskottet uttalade då att det är en lämplig ordning att Arbetsförmedlingen i det nya regelverket pekas ut som den myndighet som ansvarar för etableringsinsatserna.

Med detta sagt konstaterar utskottet att det pågår omfattande förändringar av Arbetsförmedlingens uppdrag. I detta ligger såväl januariavtalets överenskommelse om en reformerad Arbetsförmedling som Arbetsmarknadsutredningens nyligen presenterade förslag. Mot denna bakgrund ser inte utskottet, i varje fall inte i nuläget, skäl att överväga en annan ordning när det gäller ansvaret för etableringsuppdraget.

När det gäller förslag om stärkta aktivitetskrav under etableringstiden vill utskottet påminna om att riksdagen under den förra mandatperioden ställde sig bakom ett tillkännagivande till regeringen om ett liknande förslag (bet. 2017/18:AU7). Utskottet har inte ändrat uppfattning utan ser fram emot åtgärder från regeringen med denna inriktning. Vidare kan utskottet konstatera att januariavtalet innefattar ett antal reformer med fokus på att nyanlända bl.a. med hjälp av krav på ökat deltagande i etableringsinsatser snabbare ska komma in på arbetsmarknaden.

Januariavtalet svarar enligt utskottets bedömning även på Liberalernas krav på ett mer flexibelt system för etablering, anpassat efter individens behov och förutsättningar och med ett tydligare fokus på att förkorta etableringstiden. Detsamma gäller vad Liberalerna säger om språkets betydelse för integrationen. Utskottet hänvisar här till överenskommelsen om integrationsår med bl.a. intensiv yrkessvenska, intensiv praktik inom bristyrken med en anordningspeng till arbetsgivaren, obligatorisk samhällsorientering, ettåriga mentorskapsprogram med regelbundna träffar med en mentor med svensk yrkeserfarenhet samt ett kunskapscertifikat för de som nått de högt satta målen för yrkeskunskap och språk. I överenskommelsen ingår även förslag om ett språkrav för medborgarskap. Detta är en reformagenda som i stora delar stämmer överens också med vad som föreslås i Centerpartiets motion.

När det gäller Vänsterpartiets förslag om en ny utbildningsform med olika yrkesprogram som matchar regional efterfrågan konstaterar utskottet att januariavtalet innehåller en överenskommelse om yrkesförberedande och

yrkesinriktad svenska för invandrare (SFI) kombinerat med korta utbildningar och praktik inom samma yrkeskategori.

När det gäller Vänsterpartiets förslag om ett valideringsår och bedömningar inom etableringsuppdraget måste utskottet återigen påminna om att Arbetsförmedlingen enligt januariavtalet ska reformeras i grunden. Myndigheten ska fortsätta att ha ett ansvar för arbetsmarknadspolitiken, men det är fristående aktörer som ska matcha arbetssökande och rusta dem för de lediga jobben. Utskottet utgår från att insatser och bedömningar inom etableringsuppdraget kommer att övervägas inom ramen för detta arbete. Här vill utskottet också lyfta fram att Arbetsmarknadsutredningen har lämnat förslag om en samlad kompetensförsörjningspolitik.

När det gäller Moderaternas förslag om utbildningsplikten vill utskottet framhålla att den infördes för att tydliggöra individens ansvar för att inom ramen för etableringen skaffa sig de kunskaper som krävs för att matchas till arbete, eller för att kunna tillgodogöra sig arbetsmarknadspolitiska insatser alternativt delta i fortsatta studier. Utskottet utgår från att regeringen vid behov förtydligar innehållet i utbildningsplikten och anser därmed att det inte finns skäl för något initiativ från riksdagens sida på området.

När det gäller vikten av att motverka framväxten av parallellsamhällen där människor hindras från att utöva sina självklara rättigheter, som uppmärksammas särskilt av Liberalerna, håller utskottet givetvis med om en sådan målsättning. Mot bakgrunden att många som kommit till Sverige har levt i samhällen där kvinnan ofta är underordnad mannen handlar integrationspolitik bl.a. om att befästa liberala och demokratiska värderingar. Utskottet framhåller också att en framgångsrik integration är en nyckel för social sammanhållning, med andra ord motsatsen till parallellsamhällen. I detta ligger också att bekämpa segregationen i s.k. utsatta områden. Här är det av stor betydelse att dessa kommuner enligt januariavtalet ska ges möjlighet att begränsa eget boende för asylsökande i områden med socioekonomiska utmaningar. Vidare enligt januariavtalet ska samhällsorienteringen liksom samhällsintroduktion och undervisning i svenska inledas redan under asyltiden och samhällsorienteringen ska utökas från 60 till 100 timmar. Samhällsorientering och samhällsinformation är viktiga instrument för att öka kunskapen om det svenska samhället och för att tydliggöra rättigheter och skyldigheter.

Både Moderaterna och Liberalerna framhåller företagande som ett betydelsefullt inslag i nyanländas etablering. Utskottet delar denna bild och noterar att bl.a. Arbetsförmedlingen och Tillväxtverket bedriver ett arbete på området. Arbetsförmedlingen erbjuder individuellt anpassad vägledning samt stöd och service vid frågor om att starta och driva företag, och kan bevilja stöd till start av näringsverksamhet. Genom Tillväxtverket kan nyanlända arbetssökande få möjlighet att delta i projekten Främja nyanländas företagande och Främja nyanlända och utrikesfödda kvinnors företagande tillsammans med olika fristående rådgivningsorganisationer som enbart arbetar med dessa målgrupper. Projekten pågår t.o.m. 2019 respektive 2021.

När det gäller Moderaternas förslag om en modell där företagare fungerar som mentorer för att utveckla nyanlända invandrare i deras entreprenörskap noterar utskottet att Tillväxtverket ansvarar för mentorprogrammet Starta företag som riktar sig framför allt till bl.a. företagare med utländsk bakgrund. Utskottet noterar också i sammanhanget det ettåriga mentorskapsprogram som ingår i januariavtalets överenskommelse om ett integrationsår. Utskottet kan därmed konstatera att det pågår ett arbete i linje med Liberalernas och Moderaternas förslag och ser inget behov av ytterligare åtgärder.

När det gäller de arbetsintegrerande sociala företagen, som uppmärksammas i en enskild motion, noterar utskottet att Tillväxtverket har i uppdrag att stödja den här typen av företag och öka sysselsättningen. Uppdraget är ett led i genomförandet av regeringens Strategi för sociala företag – ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation.

Utskottet vill summera avsnittet med att regeringen för en aktiv politik för nyanlända invandrades etablering, samtidigt som det inom ramen för januariavtalet pågår ett viktigt arbete med att identifiera ytterligare önskvärda insatser. Även Arbetsmarknadsutredningen har lämnat förslag på området. Med det sagda finner utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Särskilt om nyanlända kvinnors etablering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. insatser för att underlätta nyanlända kvinnors etablering. Utskottet hänvisar bl.a. till reformarbete inom ramen för januariavtalet och till pågående förändringsarbete.

Jämför reservation 10 (M, KD) och 11 (V) samt särskilt yttrande 10 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. framhåller Moderaterna betydelsen av att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland utrikes födda kvinnor (yrkande 1).

Vänsterpartiet konstaterar i kommittémotion 2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. att utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter lett till en större genusmedvetenhet hos ett antal deltagande myndigheter, bl.a. Migrationsverket. Nästa steg bör enligt Vänsterpartiet vara att Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag att jämställdhetsintegrera hela mottagande- och etableringsprocessen (yrkande 2).

Kristdemokraterna talar i partimotion 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. om nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden (yrkande 18).

I partimotion 2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. beklagar Liberalerna att jämställdhetspolitiken inte är utformad på ett sätt som lyfter fram skillnaden i sysselsättning mellan utlandsfödda kvinnor och utlandsfödda män (yrkande 13). Partiet vill införa ett jämställdhetsperspektiv på etableringsinsatserna (yrkande 14), vilket bl.a. innebär ett tydligare fokus på att snabbare få in fler nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden, att myndigheter inte ska bidra till att traditionella könsroller upprätthålls och att kraven på att delta i etableringsinsatser stärks. Förslag om att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden finns också i Liberalernas partimotion 2018/19:2595 av Jan Björklund m.fl. (yrkande 8).

Att integration kräver ett tydligt fokus på jämställdhet framhåller Liberalerna även i partimotion 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (yrkande 1). I detta ligger bl.a. att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar och krav på att jobba och försörja sig själva (yrkande 2).

Mot bakgrund av den stora skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda kvinnor och för att öka möjligheten att komma in på arbetsmarknaden föreslår Per Åsling och Solveig Zander (båda C) i motion 2018/19:2723 bl.a. att de arbetsförberedande etableringsinsatserna ska utvidgas så att de omfattar fler anhöriginvandrare.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet är det en stor integrations- och jämställdhetspolitisk utmaning att komma till rätta med de skillnader som finns i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda kvinnor och män. I detta avseende kan utskottet bara instämma i de intentioner som uttrycks i motioner från Moderaterna, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna när de var för sig lyfter upp frågor om nyanländas invandrades etablering utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det är väl känt att arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda kvinnor fortfarande är för lågt. Även om de senaste årens ökning av arbetskraften och sysselsättningen framför allt skett bland utrikes födda behöver sysselsättningen bland utrikes födda kvinnor öka betydligt framöver.

Utskottet anser att det är självklart att både kvinnor och män, såsom det uttrycks i Liberalernas motion, ska mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Därmed borde det också vara en självklarhet att kvinnor och män ska behandlas lika av myndigheterna, men t.ex. när det gäller Arbetsförmedlingens verksamhet har det visat sig att män i högre utsträckning får ta del av arbetsnära insatser som arbetsmarknadsutbildningar och arbetspraktik, medan kvinnor får ta del av förberedande utbildningar och extratjänster i högre utsträckning. Arbetsförmedlingens egna undersökningar har visat, liksom även Vänsterpartiet påtalar i sin motion, att bland utrikes födda och deltagare i etableringsuppdraget är könsfördelningen av insatser och möten med arbetsförmedlare än mer skev.

Att kvinnor och män i dag inte får stöd på lika villkor är enligt utskottet givetvis inte acceptabelt. Samtidigt kan utskottet notera att Arbetsförmedlingen arbetar aktivt med jämställdhetsintegrering samt att myndigheten i linje med en handlingsplan för att få fler utrikes födda kvinnor i arbete eller studier har arbetat med bl.a. förändring av normer och service så att utrikes födda kvinnor ska få ta del av utbildningar, program och insatser i samma utsträckning som andra inskrivna på Arbetsförmedlingen. Utskottet följer Arbetsförmedlingens arbete noga och utgår från att myndigheten följer upp resultatet av handlingsplanen som avslutades vid årsskiftet 2018/19. Vad det handlar om i grunden är att integration kräver ett tydligt fokus på jämställdhet, vilket också betonas av Liberalerna.

Utskottet konstaterar att enligt den sakpolitiska överenskommelse som i januari 2019 ingicks mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet behövs det ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder. Utskottet anser självfallet att detta är en vällovlig ansats och ser fram emot ytterligare konkreta reformer för att skynda på nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden och över huvud taget när det gäller ett ökat jämställdhetsperspektiv i mottagande- och etableringsprocessen. Om detta i förlängningen innebär att Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag att jämställdhetsintegrera hela mottagande- och etableringsprocessen, som Vänsterpartiet föreslår, är dock något som utskottet i dagsläget inte är berett att överväga.

Utskottet kan sammantaget konstatera att det träffats en överenskommelse om att det ska finnas ett jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder som ligger i linje med flertalet av de förslag som förs fram i motionerna. Dessutom bedrivs det ett förändringsarbete inom Arbetsförmedlingen med relevans för dessa frågor som bör utvärderas innan det kan bli aktuellt med några initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samhällsorientering och samhällsinformation. Utskottet hänvisar bl.a. till arbetet med att genomföra januariavtalet och till pågående förändringsarbete.

Jämför reservation 12 (M), 13 (SD) och 14 (KD) samt särskilt yttrande 11 (C, L) och 12 (L).

Motionerna

Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna föreslår i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. att samhällsorienteringen för nyanlända invandrare utökas till 100 timmar och att innehållet förbättras (yrkande 7).

Liknande förslag om att utöka samhällsorienteringen för nyanlända invandrare till 100 timmar framförs även av Moderaterna i motion 2018/19:2932 av Jessica Polfjärd m.fl. (yrkande 5) och i partimotion 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl., här med tillägget att det bör införas en avslutande examination i samhällsorientering, ett samhällstest (yrkande 19). Moderaterna konstaterar att en översyn av samhällsorienteringen visar på skillnader i kommunernas utbildningar. Partiet föreslår därför att det införs nationella kursplaner för samhällsorienteringen som tydligt anger utbildningens innehåll och mål (yrkande 20). Liknande förslag framför Josefin Malmqvist (M) i motion 2018/19:1436 (yrkandena 1, 2 och 6). I samma motion finns också förslag om olika spår i samhällsorienteringen för nyanlända invandrare med olika utbildningsnivåer (yrkande 4) och om att fler nyanlända invandrare bör omfattas av krav på deltagande i samhällsorientering (yrkande 5).

Vidare betonar Moderaterna i partimotion 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. vikten av att nyanlända invandrare, inte minst pojkar och flickor, får information och kunskap om sina rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Partiet föreslår att det tas fram ett lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända invandrare om bl.a. mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet samt hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 25). Liknande förslag framför Moderaterna i kommittémotion 2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (yrkande 1).

Sverigedemokraterna föreslår i kommittémotion 2018/19:2692 av Henrik Vinge m.fl. att deltagande i samhällsorientering ska vara obligatoriskt för samtliga som beviljas uppehållstillstånd. Partiet vill också utveckla utbildningens innehåll så att den ger en praktisk introduktion till livet i Sverige såväl som kännedom om det svenska samhällets kultur, historia och värdegrund.

Liberalerna framhåller i partimotion 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. att kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige (yrkande 18).

I motion 2018/19:1628 anser Lotta Olsson (M) att jämställdhetsutbildningen inom samhällsorienteringen bör öka.

Hans Eklind och Lars Adaktusson (båda KD) anser i motion 2018/19:174 att innebörden av religionsfrihet i Sverige ska vara ett obligatoriskt inslag i information för asylsökande och nyanlända invandrare (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

De senaste årens stora flyktningmottagande har ökat behovet av att ge människor som är nya i Sverige tidig och tydlig information om vad det innebär att leva, arbeta och bo här. Inte minst viktigt är det att få kunskap om vad som gäller i fråga om individens rättigheter och skyldigheter och den svenska synen på jämställdhet.

Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna har synpunkter på innehållet i den lagreglerade samhällsorienteringen, vilken de menar även bör förlängas. Moderaterna och Sverigedemokraterna har var för sig förslag om bl.a. avslutande examination och obligatoriskt deltagande. När det gäller längden på utbildningen hänvisar utskottet till att enligt den sakpolitiska överenskommelse som i januari 2019 ingicks mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet ska samhällsorienteringen inledas redan under asyltiden och utökas från 60 till 100 timmar. Detta är något som utskottet välkomnar. Samhällsorientering är ett viktigt instrument för att öka kunskapen om det svenska samhället och för att tydliggöra rättigheter och skyldigheter. Uppdraget är komplext, och för att dessutom ge möjligheter till diskussion och reflektion kring värdeladdade frågor är det enligt utskottet rimligt att antalet timmar utökas. Utskottet noterar också att inom ramen för januariavtalets överenskommelse om ett integrationsår ska samhällsorienteringen bli obligatorisk. Motionsönskemålen om samhällsorienteringens längd från Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna får därmed anses vara i huvudsak tillgodosedda.

När det gäller innehållet i samhällsorienteringen noterar utskottet att Länsstyrelsen i Jönköpings län har haft i uppdrag att se över och revidera det nationellt framtagna utbildningsmaterial som används inom samhällsorienteringen inom kommunerna. Bakgrunden till uppdraget var regeringens bedömning att normer, värderingar och värdeladdade frågor bör ges ökat utrymme inom samhällsorienteringen. Enligt rapportens slutsatser ges sådana frågor utrymme, men vissa frågor behöver belysas mer och bättre i undervisningsmaterial, metodstöd och stödmaterial etc. (Länsstyrelsen i Jönköping 2018). Länsstyrelsen lämnar övergripande förslag om en revidering av boken Om Sverige, som är det mesta spridda och använda materialet för

samhällsorientering. Utskottet utgår från att regeringen kommer att använda rapportens slutsatser och förslag i arbetet med att utveckla samhällsorienteringen.

När det gäller annan samhällsinformation, dvs. sådan som ligger utanför den samhällsorientering som varje kommun ska erbjuda, instämmer utskottet principiellt i det som bl.a. Moderaterna och Liberalerna anför om vikten av att informera den som kommer ny till Sverige om den svenska synen på bl.a. mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet mellan könen, barnrättsperspektiv och hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelserna har som nämnts ovan i uppdrag att samordna tidiga insatser för asylsökande, bl.a. för att främja kunskaper i svenska och om det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden. Vidare noterar utskottet att Länsstyrelsen i Jönköpings län i den ovannämnda rapporten också haft i uppdrag att lämna förslag till ett nationellt stödmaterial som kan användas av dem som i sitt dagliga arbete möter nyanlända och hanterar frågor som rör normer och värderingar. Länsstyrelsen gör dock bedömningen att gemensamt material för alla offentligtanställda som möter nyanlända har små utsikter att bli användbart. Länsstyrelsen anser att ett stödmaterial behöver anpassas efter mer specifika behov, situationer och målgrupper. Enligt länsstyrelsens förslag bör ett relevant stödmaterial och/eller utbildningsinsatser tas fram av berörda fackmyndigheter. Dessutom föreslås det att innehållet i grundutbildningarna för berörda yrkesgrupper kompletteras i frågor om normer, värderingar och värdeladdade frågor, samtalsmetodik för att hantera svåra samtal m.m. Utskottet utgår från att regeringen även i denna del kommer att använda rapportens slutsatser och förslag i arbetet med att utveckla samhällsinformationen.

I sammanhanget bör också noteras att enligt januariavtalet ska samhällsintroduktion och undervisning i svenska bli obligatoriskt från dag ett i Sverige.

Utskottet kan sammantaget konstatera att det träffats en överenskommelse om samhällsorientering och samhällsinformation som ligger i linje med flertalet av de förslag som förs fram i motionerna. Dessutom har det nyligen bedrivits ett utredningsarbete med relevans för dessa frågor.

Med det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Civilsamhällets betydelse för integrationen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder för att stärka civilsamhällets roll i integrationsprocessen. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningar och förändringar.

Jämför reservation 15 (C), 16 (KD) och 17 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. uppmärksammar Centerpartiet civilsamhällets betydelse för mottagandet av nyanlända invandrare och anser att civilsamhällets roll i integrationsprocessen bör stärkas (yrkande 19). I detta kan ingå t.ex. att Sverige verkar för att EU:s statsstöds- och upphandlingsregler förändras och öppnas för reserverade kontrakt så att civilsamhället får möjlighet att ta ett större samhällsansvar.

I kommittémotion 2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. framhåller Kristdemokraterna den betydelse som det civila samhället har för en fungerande integration. Detta engagemang kan staten inte ta över, enligt Kristdemokraterna, men vad politiken kan göra är att värna och uppmuntra det civila samhället och ge stöd till det arbete som sker utifrån människors lika värde och demokratiska principer (yrkande 4).

I partimotion 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. betonar Liberalerna civilsamhällets betydelse för integrationsarbetet, och framför allt de större aktörerna kan enligt partiet spela en avgörande roll (yrkande 25). Det offentliga ska samverka och bidra med finansiellt stöd till civilsamhället samtidigt som inga offentliga medel ska gå till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar integration och jämställdhet eller den liberala och demokratiska samhällsmodellen (yrkande 26).

Kristina Axén Olin (M) framhåller i motion 2018/19:1441 att Sverige ligger i världsklass när det gäller frivilligt arbete och medborgerligt engagemang, t.ex. ideella organisationer som bistår nyanlända invandrare med information, kontakter och stöd. För att bygga vidare på detta vill motionären se över möjligheterna till faddersystem för att förbättra nyanlända invandrades integration.

Utskottets ställningstagande

Ett levande civilt samhälle, dit föreningsliv och den ideella sektorn räknas, brukar ofta nämnas som ett viktigt kännetecken för en väl fungerande demokrati. Ett utmärkt exempel på detta är när människor i föreningslivet ställer upp för att ge asylsökande och nyanlända invandrare ett gott mottagande. Det är så vårt land fungerar när det är som bäst, och det är så vi kan hålla samman. Utskottet vill understryka att under den mest intensiva

perioden 2015–2016 agerade det civila samhället mycket snabbt för att möta de som sökte asyl i Sverige. Det civila samhällets betydelse för integrationsprocessen betonas i motionsyrkanden av bl.a. Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Utskottet vill framhålla betydelsen av ett väl utformat system för offentligt stöd till civilsamhället. Enligt skrivelse 2017/18:246 En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället kom de medel som staten kanaliserade genom det civila samhället under perioden 2015–2016 till stor och konkret nytta och skapade förutsättningar att stärka kapaciteten i mottagandet av asylsökande. I sammanhanget vill utskottet betona att ansvaret för myndighetsutövning aldrig kan överlåtas till civilsamhället eller frivilliga, men det är en viktig lärdom att civilsamhället, särskilt i en ansträngd situation, påtagligt kan bidra till en effektivare resursanvändning hos myndigheterna och att ett nära samarbete med det civila samhället ökar kvaliteten i insatserna. Enligt utskottet är det angeläget att statliga myndigheter samverkar med det civila samhällets organisationer. Utskottet noterar att regeringen enligt nämnda skrivelse verkar löpande för att i enskilda myndighetsinstruktioner förtydliga att myndigheterna bör samverka med det civila samhällets organisationer.

När det gäller problem med bidragsgivning, som bl.a. uppmärksammas av Liberalerna, kan utskottet konstatera att i ett samhälle med ökad polarisering och värderingsmässiga motsättningar finns det tendenser till att organisationer som är kritiska till demokratin och dess institutioner flyttar fram sina positioner. Bland dessa finns också exempel på krafter och rörelser som missbrukar allmänhetens förtroende för det civila samhället genom att använda bidrag till verksamhet som strider mot det demokratiska samhällets idéer. Utskottet anser liksom regeringen att en organisation som bedriver sådan verksamhet inte ska stödjas med offentliga medel.

När det gäller demokrativillkoren i de förordningar som styr bidragsgivningen noterar utskottet att regeringen i ovan nämnda skrivelse 2017/18:246 gör bedömningen att det finns delvis olika formuleringar, medan vissa förordningar helt saknar demokrativillkor. Det finns även skillnader i tillämpning mellan olika myndigheter. Mot denna bakgrund har regeringen tillsatt en utredning för att se över de förordningar som styr bidragsgivningen till civilsamhällets organisationer för att skapa ett mer tydligt, enhetligt och rättssäkert demokrativillkor (dir. 2018:19). Översynen ska säkerställa att allmänna medel går till verksamhet som är förenlig med samhällets grundläggande värderingar så som de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 20 juni 2019. Utskottet ser fram emot att ta del av utredningens resultat.

Utskottet vill vidare lyfta fram att det inom Regeringskansliet pågår ett löpande arbete för att utveckla och förbättra bidragsgivningen. Arbetet är inriktat på att successivt öka andelen bidrag som grundas på förordningar och att verka för att andelen generella stöd, som organisationsbidrag, ökar i

förhållande till mer kortsiktiga och styrda bidrag. För att tillgodose civilsamhällets behov av större långsiktighet och förutsebarhet i bidragsgivningen föreslås i en departementspromemoria en lösning inom befintliga system för bidragsgivning (Ds 2018:13). En bedömning i promemorian är ett förtydligande som innebär att departementens hantering av bidrag till det civila samhället bör bestå i att pröva ett minst tvåårigt beställningsbemyndigande för dessa anslag. Utskottet anser att det är positivt med en utveckling mot ett mer generellt långsiktigt stöd och kommer att noga följa det fortsatta arbetet.

Avslutningsvis noterar utskottet att inom ramen för den sakpolitiska överenskommelse som i januari 2019 ingicks mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet kan det civila samhället spela en roll när det gäller förslagen om integrationsår med bl.a. mentorskapsprogram riktade till nyanlända invandrare.

Som framgår ovan pågår en rad aktiviteter för att samordna, samverka och stödja civilsamhället så att dess roll för att underlätta integrationen kan öka. Det pågår också ett berednings- och utredningsarbete för att utveckla och förbättra bidragsgivningen till det civila samhället som ligger i linje med motionsönskemålen, som därmed får anses delvis tillgodosedda. Med det anförda avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Reservationer

1. Insatser under asyltiden, punkt 1 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Saila Quicklund (M) och Hanif Bali (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 6 och
 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och
 avslår motionerna
 2018/19:523 av Robert Hannah och Juno Blom (båda L) yrkande 1,
 2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 15,
 2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 3 och
 2018/19:2839 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Språket är helt centralt för att komma in i det svenska samhället och för att möjliggöra arbete och egen försörjning. Den som söker asyl i Sverige ska också så snabbt som möjligt kunna börja jobba. Att insatser sätts in direkt när man kommer till Sverige är därför särskilt viktigt. När det gäller tidiga insatser anser Moderaterna att det behövs ett större fokus på språk, jobb och utbildning. I detta ligger bl.a. att samhällsintroduktion och undervisning i svenska bör vara obligatoriskt från dag ett i Sverige.

Vi konstaterar att januariöverenskommelsen innehåller förslag om att samhällsintroduktion och undervisning i svenska ska bli obligatoriskt från dag ett i Sverige. Vi motsätter oss inte förslagen i sak men delar inte utskottets uppfattning att januariöverenskommelsen, som slöts mellan partier som egentligen bara förenas i vad de är emot, ger några förutsättningar för en framgångsrik integrationspolitik. Vi delar heller inte utskottets uppfattning att beredningen av Mottagandeutredningens förslag bör inväntas. Det behövs fler och snabbare åtgärder.

Vi anser således att regeringen skyndsamt bör verka för fler integrationsinsatser under asyltiden med fokus på språk, jobb och utbildning från dag ett i Sverige. Bland annat bör samhällsintroduktion och undervisning i svenska göras obligatoriskt från dag ett i Sverige.

2. Insatser under asyltiden, punkt 1 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 6 och avslår motionerna

2018/19:523 av Robert Hannah och Juno Blom (båda L) yrkande 1,

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 15,

2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 3,

2018/19:2839 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 8 och

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Integration är mer än ett jobb, men utan ett jobb blir integrationen omöjlig. Att jobbskapandet och arbetsmarknaden fungerar är därför avgörande för att lösa integrationsproblemen. De som får uppehållstillstånd ska snabbt ges möjlighet att komma in i vårt land, stå på egna ben och lära sig svenska. Att insatser sätts in direkt när man kommer till Sverige är därför särskilt viktigt. Det ska vara möjligt att jobba under asyltiden, och samhällsintroduktion och undervisning i svenska bör göras obligatoriskt från dag ett i Sverige.

Jag konstaterar att januariöverenskommelsen innehåller skrivningar om att samhällsintroduktion och undervisning i svenska ska bli obligatoriskt från dag ett i Sverige. Jag har inga invändningar i sak mot detta men delar inte utskottets uppfattning att januariöverenskommelsen ger några förutsättningar för en framgångsrik reformagenda.

Jag anser att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att samhällsintroduktion och undervisning i svenska ska bli obligatoriskt för asylsökande från dag ett i Sverige.

3. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (SD)

av Magnus Persson (SD), Alexander Christiansson (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2990 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 15 och avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 25,

2018/19:1173 av Patrik Engström m.fl. (S),

2018/19:1431 av Josefin Malmqvist (M),

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 12.1,

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 9 och

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi delar som bekant inte utskottets uppfattning om vad som är ett ansvarsfullt flyktningmottagande när det gäller kommunernas skyldigheter. För Sverigedemokraterna är det en självklarhet att kommunernas förmåga att ta emot nyanlända invandrare ska vara avgörande för deras mottagande. Bosättningslagen, som i dag tvingar kommuner att ta emot nyanlända invandrare, är ett allvarligt ingrepp i det kommunala självstyret.

Den nuvarande regleringen bör ersättas med ett system där kommuner frivilligt tecknar avtal med Migrationsverket utifrån hur många nyanlända invandrare det finns utrymme för. Detta skulle samtidigt innebära att kommuner som vill öka befolkningen och ser mottagandet som nödvändigt exempelvis för att säkra framtida arbetskraftsförsörjning kan skriva avtal på större volymer än vad som anvisas dem enligt bosättningslagen.

Därmed anser vi att regeringen bör återkomma med förslag om ett system med kommunala anvisningsavtal i enlighet med vad som sagts ovan.

4. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 12.1 och avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 25,

2018/19:1173 av Patrik Engström m.fl. (S),

2018/19:1431 av Josefin Malmqvist (M),

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 9,

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 35 och
2018/19:2990 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att det nuvarande systemet för statlig ersättning till kommuner för deras åtaganden inom mottagandet inte fungerar tillfredsställande. Jag delar inte utskottets uppfattning att beredningen av Mottagandeutredningens förslag i denna del bör avvaktas utan anser att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att förbättra rutiner för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för mottagande av nyanlända invandrare.

5. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 25 och
avslår motionerna

2018/19:1173 av Patrik Engström m.fl. (S),

2018/19:1431 av Josefin Malmqvist (M),

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 12.1,

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 9,

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 35 och

2018/19:2990 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att den s.k. bosättningslagen till viss del har uppfyllt sitt syfte, men lagen har också visat sig ha vissa brister. Vänsterpartiet är t.ex. mycket kritiskt till hur vissa kommuner har vägrat att ta emot nyanlända invandrare som anvisats dit, och en brist med bosättningslagen är att det inte finns några möjligheter att rikta sanktioner mot de kommuner som vägrar att ta emot de nyanlända som anvisats till kommunen.

En annan brist är att bosättningslagens otydliga tidsgräns har lett till att vissa kommuner – framför allt borgerligt styrda kommuner – endast ordnat boende under etableringstiden, medan andra kommuner tagit sitt fulla ansvar och ordnat permanenta boenden för de nyanlända. Jag beklagar djupt den slutsats som Kammarrätten i Stockholm kommit fram till, och detta visar än mer på behovet av att lagen förtydligas så att det inte finns en tidsgräns för

kommunernas ansvar. Jag delar inte utskottets uppfattning att beredningen av Mottagandeutredningens förslag bör inväntas innan frågan om en utvärdering av bosättningslagen väcks.

Jag anser därför att regeringen, i enlighet med vad jag anført ovan, bör genomföra en översyn av bosättningslagen, bl.a. för att åtgärda bristen på sanktionsmöjligheter mot de kommuner som inte följer lagen och för att förtydliga tidsgränsen för kommunernas åtagande när det gäller bosättning.

När det avslutningsvis gäller förslaget om en begränsning av eget boende för asylsökande i områden med socioekonomiska utmaningar som utskottet hänvisar till vill jag understryka att Vänsterpartiet är mycket kritiskt till alla förslag om att dra in bistånd eller försämrade förutsättningarna för dem som väljer att bo i eget boende. Vi menar att det finns andra sätt att få asylsökande och nyanlända att välja andra boendeformer, vilket även Mottagandeutredningen beskriver på ett tydligt sätt. Det handlar om att asylboenden måste ha en bra standard, ge trygghet och möjlighet till meningsfulla aktiviteter. Jag anser att dessa insikter bör styra regeringens politik avseende asylsökandes boendesituation.

6. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 9 och avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 25,

2018/19:1173 av Patrik Engström m.fl. (S),

2018/19:1431 av Josefin Malmqvist (M),

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 12.1,

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 35 och

2018/19:2990 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Hemutrustningslånet är ett erbjudande för nyanlända och kan användas för att köpa möbler och exempelvis husgeråd. Lånet är amorteringsfritt i två år men löper med ränta från första utbetalningsdagen. Räntan är avdragsgill i deklarationen. Efter de två åren ska lånet börja betalas tillbaka.

Problemet med hemutrustningslånet är att arbetsmarknadsetableringen för de flesta inte sker på två år utan dröjer betydligt längre. Följden märks i form

av tusentals ärenden hos kronofogden. Låntagare uppger att de vid låne-tecknandet inte förstod vad de gav sig in på. Centrala studiestödsnämnden har med uppsökande verksamhet kunnat reducera skulderna till kronofogden, men likväl innebär hemutrustningslånen för många en skuldfälla. Regeringen identifierade i budgetpropositionen för 2017 ett behov av att se över kostnaderna för hemutrustningslån och meddelade då att den avsåg att se över regelverket. Följaktligen sänktes maxbeloppet för enpersonshushåll och tvåpersonershushåll.

Till skillnad från utskottet anser jag att det finns skäl att ta initiativ till en utvärdering av systemet med hemutrustningslån. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder för att utvärdera effekterna av sänkningen när det gäller om den främjat andelen lån som betalas innan de förfaller.

7. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Saila Quicklund (M) och Hanif Bali (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 15,
 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 13 och
 2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,
 bifaller delvis motion
 2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 och
 avslår motionerna
 2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 11, 20 och 22,
 2018/19:990 av Erik Bengtzboe (M),
 2018/19:1398 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 6,
 2018/19:1615 av Marlene Burwick (S),
 2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 12.2, 14 och 18 samt
 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 6, 7, 9 och 17.

Ställningstagande

Etableringstiden måste enligt Moderaternas mening användas på ett betydligt effektivare sätt. Arbetsförmedlingen har i dag helhetsansvar för etableringsinsatserna, men myndigheten har konstaterade stora brister, och de uppvisade resultaten är inte tillfredsställande. De kommuner som vill bör därför kunna ta över ansvaret för integrationen och etableringen av nyanlända invandrare från Arbetsförmedlingen. Till skillnad från utskottet anser vi inte att det eventuella resultatet av januariöverenskommelsen bör avvaktas, inte heller beredningen

av Arbetsmarknadsutredningens förslag. Vi menar att det behövs åtgärder nu och anser att regeringen bör verka för att kommuner som så vill ska ha möjlighet att ta över ansvaret för etableringen från Arbetsförmedlingen.

Vidare när det gäller etableringen anser Moderaterna att kopplingen mellan deltagande i etableringsinsatser och rätten att få ersättning behöver tydliggöras. Etableringsersättningen bör sänkas i större omfattning än vad som är fallet i dag när man utan giltigt skäl är frånvarande från etableringsinsatser. På detta sätt kan aktivitetskraven under etableringstiden skärpas. Vi konstaterar att riksdagen under förra mandatperioden riktade ett tillkännagivande till regeringen om stärkta aktivitetskrav med anledning av ett liknande förslag från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Regeringen har ännu inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att efterkomma vad som begärdes i tillkännagivandet. Vi noterar att januariöverenskommelsen innefattar ett antal reformer med fokus på att nyanlända, bl.a. med hjälp av krav på ökat deltagande i etableringsinsatser, snabbare ska in på arbetsmarknaden. Den allmänna inriktningen har vi inga invändningar emot, men vi anser inte att januariöverenskommelsen är en garanti för en framgångsrik integrationspolitik. Vi anser därför att regeringen omedelbart bör vidta åtgärder för att stärka aktivitetskraven under etableringstiden.

Närmare hälften av alla som är inskrivna i etableringsuppdraget har en förgymnasial utbildning. Vägen till ett jobb kommer därför ofta att behöva gå via den kommunala vuxenutbildningen. Inom ramen för migrationsöverenskommelsen 2015 drev Moderaterna på för en utbildningsplikt för vuxna nyanlända med kort utbildning. En form av utbildningsplikt har nu införts, men resultatet är hittills blygsamt, och dessutom är utbildningsplikten i sig oklar och behöver förtydligas. Vi delar inte utskottets uppfattning om det lämpliga i att invänta eventuella åtgärder från regeringens sida. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för nyanlända invandrare med kort utbildning anser vi att regeringen snarast bör förtydliga utbildningsplikten.

Moderaterna ser att egenföretagandet är ett sätt för många nyanlända invandrare att komma in på arbetsmarknaden. Vi vill därför se över hur nyanlända i ett tidigt skede kan ges introduktion och vägledning i hur man startar och driver företag. Vi delar inte utskottets uppfattning att regeringen gör tillräckligt i detta avseende utan anser att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder så att företagare, t.ex. genom entreprenörskapsspår, kan fungera som mentorer för att utveckla nyanlända invandrare i deras entreprenörskap.

8. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 11, 20 och 22 samt avslår motionerna

2018/19:990 av Erik Bengtzboe (M),

2018/19:1398 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 6,

2018/19:1615 av Marlene Burwick (S),

2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 15,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 13,

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 12.2, 14 och 18,

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7,

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 6, 7, 9 och 17.

Ställningstagande

Sveriges Kommuner och Landsting har föreslagit en ny utbildningsform som bl.a. innebär att olika yrkesprogram som matchar regional efterfrågan på arbetskraft ingår som en del av de insatser som Arbetsförmedlingen erbjuder alla nyanlända invandrare. Vänsterpartiet står bakom förslaget och menar att det kan möta behov som dagens gymnasieskola och vuxenutbildning inte kan fylla. Till skillnad från utskottet kan jag inte se hur januariavtalet på något sätt skulle ge bättre förutsättningar för en kraftfull politik för nyanländas etablering. Detta gäller inte minst omläggningen av Arbetsförmedlingens verksamhet där man helt bortser från forskning på området och i stället går igång med en brådstörtad privatisering som riskerar att äventyra möjligheterna till insyn, likabehandling och rättssäkerhet. Jag anser att regeringen bör undersöka möjligheten att införa en ny utbildningsform i Arbetsförmedlingens regi enligt vad som beskrivs i Vänsterpartiets motion.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att tidigt kartlägga nyanländas hälsotillstånd och prestationsförmåga och i större utsträckning anpassa insatserna därefter. I Skåne och Uppsala har man inom projekten Premo respektive Inspira arbetat just på detta sätt. Det krävs enligt Vänsterpartiet en mer flexibel syn på vad som kan ingå i en etableringsplan. Regeringen bör därför se över hur projekten Premo och Inspira kan fungera som modeller för hela landet.

En nyligen publicerad forskningsrapport från Jusek – Rätt jobb åt utrikes födda akademiker – visar att utrikes födda akademiker är överrepresenterade bland dem som har ett arbete under sin kvalifikationsnivå. Ett sätt att förbättra rörligheten, och matchningen, kan vara att införa ett valideringsår, som innebär att en person som har ett jobb som inte matchar hans kvalifikationer skulle få möjlighet att upplåta sin tjänst till någon som är arbetslös. Under valideringsperioden skulle individens utbildningsbakgrund kartläggas, utbildningen kompletteras samt individen erbjudas praktik för att få in en fot i

rätt bransch. Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett valideringsår.

9. Nyanlända invandrares etablering, punkt 3 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 13 och

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 7 och

avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 11, 20 och 22,

2018/19:990 av Erik Bengtzboe (M),

2018/19:1398 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 6,

2018/19:1615 av Marlene Burwick (S),

2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 15,

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkandena 12.2, 14 och 18,

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 6, 7, 9 och 17.

Ställningstagande

Många som deltar i svenska för invandrare inom etableringsprogrammet hoppar av sin utbildning. Kristdemokraterna är av uppfattningen att frånvoro utan giltiga skäl ska få konsekvenser. Jag konstaterar att riksdagen under förra mandatperioden riktade ett tillkännagivande till regeringen om stärkta aktivitetskrav med anledning av ett liknande förslag från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Regeringen har ännu inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att efterkomma vad som begärdes i tillkännagivandet.

Jag noterar att januariöverenskommelsen innefattar ett antal reformer med fokus på att nyanlända, bl.a. med hjälp av krav på ökat deltagande i etableringsinsatser, snabbare ska in på arbetsmarknaden. En sådan inriktning är rimlig, men jag anser inte att januariöverenskommelsen ger några garantier för en framgångsrik integrationspolitik. Jag anser också att det behövs tydligare förslag för att förbättra deltagandet.

Med det anförda anser jag att regeringen snarast bör vidta åtgärder för att stärka aktivitetskraven under etableringstiden, bl.a. genom att etableringsersättningen villkoras med deltagande i etableringsprogrammet.

10. Särskilt om nyanlända kvinnors etablering, punkt 4 (M, KD)

av Erik Bengtzboe (M), Saila Quicklund (M), Sofia Damm (KD) och Hanif Bali (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 1 och

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 18 och avslår motionerna

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 2,

2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 13 och 14,

2018/19:2595 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8,

2018/19:2723 av Per Åsling och Solveig Zander (båda C) och

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det stora sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor är en av Sveriges största jämställdhetsutmaningar. Den svaga ställningen på arbetsmarknaden gör att många utrikes födda kvinnor fastnar i utanförskap. Att inte ha en egen försörjning innebär antingen ett bidragsberoende eller ett beroende av partners eller familjens inkomster, och det minskar kvinnors handlingsutrymme. Men det drabbar inte bara kvinnan i relationen. Studier bekräftar att barn som lever i familjer där mammorna inte jobbar löper stor risk för att själva hamna i arbetslöshet och utanförskap. En av de viktigaste åtgärderna för att både öka jämställdheten och lösa integrationsfrågan är därför att bryta bidragsberoende och säkra kvinnors och flickors frihet och trygghet.

Här krävs det konkreta reformer, men vi kan konstatera att utskottet blir svaret skyldigt när det sätter sin tilltro till allmänna utfästelser i januari-överenskommelsen om ett jämställdhetsperspektiv i etableringsåtgärderna. Vad som inte heller verkar övertygande är när utskottet som det verkar förlitar sig på att Arbetsförmedlingen, en myndighet med återkommande problem i verksamheten, ska kunna åstadkomma någon verklig förändring när det gäller målsättningen att bättre nå gruppen utrikes födda kvinnor och öka deras deltagande på arbetsmarknaden.

Vi anser att regeringen i enlighet med vad vi anfört ovan skyndsamt bör vidta åtgärder för att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland utrikes födda kvinnor.

11. Särskilt om nyanlända kvinnors etablering, punkt 4 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 13 och 14,

2018/19:2595 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8,

2018/19:2723 av Per Åsling och Solveig Zander (båda C),

2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Vänsterpartiet tar patriarkala strukturer och bristande jämställdhet på allvar, och det gäller även i fråga om myndighetsutövning. Undersökningar har visat att mannen är normen i Migrationsverkets insatser, akterna upprättas på männen när familjer kommer, männen får kreditkort och är kontaktpersoner. När det gäller Arbetsförmedlingen har som utskottet påtalar analyser visat att kvinnor tar del av myndighetens etableringsuppdrag i lägre utsträckning än män.

Utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter har lett till en större genusmedvetenhet hos ett antal deltagande myndigheter, bl.a. Migrationsverket. Enligt myndighetens egen redovisning finns nu små skillnader mellan hur män och kvinnor behandlas i asylprövningen. Nästa steg bör enligt Vänsterpartiet vara att Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag att jämställdhetsintegrera hela mottagande- och etableringsprocessen. På så sätt kan vi säkerställa att samtliga myndigheter och kommuners arbete gynnar jämställdheten, från Migrationsverket till sfi-utbildningen och polisen.

Jag delar inte utskottets uppfattning att januariavtalet – med dess i många avseenden högerliberala profil – kan bilda utgångspunkt för några verkligt jämställdhetspolitiska förslag. Som framgått ovan menar jag, till skillnad från utskottet, att regeringen bör sträva mot en mer feministisk migrationspolitik och ett feministiskt mottagande av människor på flykt.

Jag anser därför att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att jämställdhetsintegrera hela mottagande- och etableringsprocessen.

12. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Sailsa Quicklund (M) och Hanif Bali (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 7,

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 19, 20 och 25 samt

2018/19:2932 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 5,

bifaller delvis motion

2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1, 2 och 6 samt

avslår motionerna

2018/19:174 av Hans Eklind och Lars Adaktusson (båda KD) yrkande 3,

2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 4 och 5,

2018/19:1628 av Lotta Olsson (M),

2018/19:2692 av Henrik Vinge m.fl. (SD) och

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Vi välkomnar att även utskottet inser att den samhällsorientering som kommuner erbjuder nyanlända invandrare är ett viktigt instrument för att öka kunskapen om det svenska samhället och för att tydliggöra rättigheter och skyldigheter. Vi konstaterar också att januariöverenskommelsen innehåller förslag om att samhällsorienteringen ska inledas redan under asyltiden och utökas från 60 till 100 timmar. Vi har inga invändningar i sak mot detta men delar inte utskottets uppfattning att januariöverenskommelsen ger några garantier för en framgångsrik reformagenda. I sitt ställningstagande tar utskottet heller inte ställning till hur innehållet i samhällsorienteringen ska förbättras. Det samma gäller behovet av en avslutande examination eller nationella kursplaner där utskottet nöjer sig med en hänvisning till regeringens utvecklingsarbete, vilket vi beklagar.

Vidare när det gäller behov av samhällsinformation konstaterar Moderaterna att många som kommer till Sverige härstammar från länder där mänskliga fri- och rättigheter, kvinnors rättigheter och barns rättigheter kränks allvarligt. Det är därför viktigt att nyanlända, inte minst flickor och pojkar, får information och kunskap om sina rättigheter, möjligheter och skyldigheter, dvs. om mänskliga fri- och rättigheter, demokratiska principer och betydelsen av jämställdhet, som är fundamentala värderingar i Sverige. När det gäller

denna samhällsinformation menar vi till skillnad från utskottet att det inte är tillräckligt att invänta att regeringen eventuellt tar initiativ i frågan.

Med det anförda anser vi att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att samhällsorienteringen ska utökas från 60 till 100 timmar och att innehållet förbättras och se till att det införs en avslutande examination i samhällsorientering, liksom nationella kursplaner. Regeringen bör också verka för att det tas fram ett lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända invandrare om bl.a. mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet samt hedersrelaterat våld och förtryck.

13. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (SD)

av Magnus Persson (SD), Alexander Christiansson (SD) och Henrik Vinge (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2692 av Henrik Vinge m.fl. (SD) och
avslår motionerna
2018/19:174 av Hans Eklind och Lars Adaktusson (båda KD) yrkande 3,
2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1, 2 och 4–6,
2018/19:1628 av Lotta Olsson (M),
2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 1,
2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 7,
2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 19, 20 och 25,
2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18 och
2018/19:2932 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att alla som kommer till Sverige ska få god kännedom om det svenska samhället. Vi anser därför att deltagande i samhällsorientering ska vara obligatoriskt för samtliga som beviljas uppehållstillstånd. Vi välkomnar att utskottet med hänvisning till januariavtalet åtminstone delvis verkar vara inne på samma linje. Vi delar dock inte utskottets uppfattning att januariavtalet innebär något framsteg i fråga om en hållbar migrations- och integrationspolitik.

Vi anser därför att regeringen snarast bör vidta åtgärder för att deltagande i samhällsorientering ska bli obligatoriskt för samtliga som beviljas uppehållstillstånd. Regeringen bör också se till så att utbildningen ger en

praktisk introduktion till livet i Sverige såväl som kännedom om det svenska samhällets kultur, historia och värdegrund.

14. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 7 och

2018/19:2932 av Jessica Polfjärd m.fl. (M) yrkande 5,

bifaller delvis motion

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 och

avslår motionerna

2018/19:174 av Hans Eklind och Lars Adaktusson (båda KD) yrkande 3,

2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1, 2 och 4–6,

2018/19:1628 av Lotta Olsson (M),

2018/19:2692 av Henrik Vinge m.fl. (SD),

2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 20 och 25 samt

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Jag välkomnar att även utskottet inser att den samhällsorientering som kommuner erbjuder nyanlända invandrare är ett viktigt instrument för att öka kunskapen om det svenska samhället och för att tydliggöra rättigheter och skyldigheter. Jag konstaterar också att januariöverenskommelsen innehåller förslag om att samhällsorienteringen ska inledas redan under asyltiden och utökas från 60 till 100 timmar. Jag har inga invändningar i sak mot detta men delar inte utskottets uppfattning att januariöverenskommelsen ger några förutsättningar för en framgångsrik reformagenda. I sitt ställningstagande tar utskottet heller inte ställning till hur innehållet i samhällsorienteringen ska förbättras, vilket jag beklagar.

Med det anförda anser jag att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att samhällsorienteringen ska utökas från 60 till 100 timmar och att innehållet förbättras.

15. **Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 6 (C)**

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 19 och avslår motionerna

2018/19:1441 av Kristina Axén Olin (M),

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 4 och

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 25 och 26.

Ställningstagande

I arbetet med att förbättra mottagandet av nyanlända invandrare spelar civilsamhället en viktig och underskattad roll. I civilsamhället finns nätverk som förmår koppla de nyanlända invandrarna till arbetsliv och jobbomöjligheter, och erbjuder kunskaper om det svenska samhället. Ofta är en insats via civilsamhället många gånger mer effektiv för att få jobb än Arbetsförmedlingens program. Centerpartiets inställning är att det måste ses över hur civilsamhällets roll i integrationsprocessen kan stärkas ytterligare.

Jag håller inte med utskottet om att regeringen gör tillräckligt i detta avseende. Jag anser att regeringen bl.a. bör verka för att EU:s statsstödsregler samt upphandlingsregler förändras och öppnas för reserverade kontrakt så att civilsamhället får större möjligheter att axla ett bredare samhällsansvar.

16. **Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 6 (KD)**

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 4 och avslår motionerna

2018/19:1441 av Kristina Axén Olin (M),

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 19 och

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 25 och 26.

Ställningstagande

Kristdemokraterna välkomnar det stora engagemang som finns i civilsamhället när det gäller att bidra till nyanlända invandrades etablering. Det är i de frivilliga sammanslutningarna som de värderingar som behövs för ett fungerande samhälle förvärfvas. Det är här som möten uppstår, kunskap överförs och det främmande blir bekant. Den rollen kan och ska inte staten ta över. Kristdemokraterna vill däremot se en politik som både värnar och uppmuntrar det civila samhället. Jag håller inte med utskottet om att regeringen gjort tillräckligt i detta avseende.

Med det anförda anser jag att regeringen måste verka ytterligare för att det offentliga efter noggrann uppföljning ger stöd till det arbete som bedrivs utifrån människors lika värde och demokratiska principer.

17. Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 6 (L)

av Maria Nilsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 25 och 26 samt avslår motionerna

2018/19:1441 av Kristina Axén Olin (M),

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C) yrkande 19 och

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Civilsamhället har stor betydelse för integrationsarbetet, och framför allt de större aktörerna spelar en avgörande roll. De bidrar bl.a. till språkträning och till att nya kontakter och mötesplatser skapas. Det måste vara en uppgift för regeringen att se till att det offentliga samverkar och bidrar med finansiellt stöd till civilsamhället för integrationsinsatser. Samtidigt är det viktigt att regeringen verkar för att inga offentliga medel går till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som på något sätt motverkar integration och jämställdhet. Jag håller inte med utskottet om att regeringen gör tillräckligt i detta avseende.

Jag anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder så att civilsamhället, och särskilt då de större aktörerna, kan spela en större roll i integrationsarbetet. Regeringen bör också skyndsamt se till så att inga offentliga medel går till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar

integration och jämställdhet eller den liberala och demokratiska samhällsmodellen.

Särskilda yttranden

1. Insatser under asyltiden, punkt 1 (SD)

Magnus Persson (SD), Alexander Christiansson (SD) och Henrik Vinge (SD) anför:

Sverigedemokraterna anser att eventuella satsningar för att främja etablering i princip inte bör ske förrän ett asylärende har avgjorts. Vidare är det inte lämpligt med åtgärder som är riktade mot grupper som avgränsats på etnisk grund.

I Sverigedemokraternas budgetförslag för 2019 (mot. 2018/19:2372 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering av Henrik Vinge m.fl.) presenterar vi vår syn på de frågor som utskottet behandlar under detta avsnitt. Eftersom motionen behandlades inom ramen för utskottets beredning av budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering (bet. 2018/19:AU1) saknar vi möjlighet att i detta ärende reservera oss till förmån för den. Vi står naturligtvis bakom det budgetförslag som Sverigedemokraterna presenterat och hänvisar till Sverigedemokraternas reservation i nämnda betänkande.

2. Insatser under asyltiden, punkt 1 (C, L)

Martin Ådahl (C) och Maria Nilsson (L) anför:

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. yrkande 6 föreslår Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna att samhällsintroduktion och undervisning i svenska ska vara obligatoriskt för asylsökande från dag ett i Sverige för att nå en förbättrad integration. Eftersom den överenskommelse som Centerpartiet och Liberalerna träffat med regeringspartierna innehåller liknande förslag har vi valt att inte reservera oss till förmån för detta yrkande. Vi förutsätter att regeringen kommer att genomföra nämnda reformer inom avtalad tid och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

3. Insatser under asyltiden, punkt 1 (C)

Martin Ådahl (C) anför:

I kommittémotion 2018/19:2839 yrkande 8 föreslår Centerpartiet att asylsökande tillåts påbörja språkstudier och samhällsorientering under asylprocessen. Jag står naturligtvis bakom förslaget i sak, men eftersom den överenskommelse som Centerpartiet och Liberalerna träffat med regeringspartierna innehåller liknande förslag har jag valt att inte reservera mig till förmån för detta yrkande. Jag förutsätter att regeringen kommer att

genomföra nämnda reformer inom avtalad tid och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

4. Insatser under asyltiden, punkt 1 (KD)

Sofia Damm (KD) anför:

I kommittémotion 2018/19:2768 Utgiftsområde 8 Migration yrkande 6 föreslår Kristdemokraterna att det ska inrättas ett asylprogram där asylsökande ska delta i 15 timmars språkutbildning och 9 timmars samhällsorientering per vecka. Kristdemokraterna avsätter också medel för detta ändamål.

Eftersom förslaget om att inrätta ett asylprogram behandlades inom ramen för konstitutionsutskottets beredning av budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 1 Rikets styrelse (bet. 2018/19:KU1) saknar jag möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån för det även om jag naturligtvis står bakom det.

5. Mottagandet av nyanlända invandrare, punkt 2 (L)

Maria Nilsson (L) anför:

I partimotion 2018/19:2923 yrkande 35 föreslår Liberalerna att nyanlända invandrare redan vid anvisningen till en kommun ska få vetskap om sitt eget ansvar för att hitta både jobb och bostad. Eftersom januariavtalet innefattar en överenskommelse om att bl.a. samhällsintroduktion och undervisning i svenska ska bli obligatoriskt från dag ett i Sverige har jag valt att inte reservera mig till förmån för Liberalernas yrkande. Jag förutsätter att regeringen kommer att genomföra nämnda reformer inom avtalad tid och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

6. Nyanlända invandrades etablering, punkt 3 (SD)

Magnus Persson (SD), Alexander Christiansson (SD) och Henrik Vinge (SD) anför:

Sverigedemokraterna motsätter sig ineffektiva och dyra etableringsåtgärder och anser att det är oacceptabelt att statliga medel går till exempelvis föreningar baserade på etnicitet och särskilda möjligheter som endast personer födda utanför Sverige kan ta del av. I stället bygger vår politik på att skapa ett samhälle för samtliga invånare, där den som kommit till vårt land förväntas och ges möjlighet att bli en del av vårt samhälle.

I Sverigedemokraternas budgetförslag för 2019 (mot. 2018/19:2372 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering av Henrik Vinge m.fl.) presenterar vi vår syn på de frågor som utskottet behandlar under detta avsnitt. Eftersom motionen behandlades inom ramen för utskottets beredning av budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering (bet. 2018/19:AU1) saknar vi möjlighet att i detta ärende reservera oss till förmån för den. Vi står naturligtvis bakom det

budgetförslag som Sverigedemokraterna presenterat och hänvisar till Sverigedemokraternas reservation i nämnda betänkande.

7. Nyanlända invandrades etablering, punkt 3 (C, L)

Martin Ådahl (C) och Maria Nilsson (L) anför:

I kommittémotion 2018/19:2819 yrkande 13 föreslår Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna att aktivitetskraven under etableringstiden ska skärpas, bl.a. genom att etableringsersättningen ska sänkas i större omfattning än vad som är fallet i dag när man utan giltigt skäl inte deltar i etableringsinsatser.

Som utskottet konstaterar riktade riksdagen under förra mandatperioden ett tillkännagivande till regeringen om stärkta aktivitetskrav under etableringstiden genom att i större omfattning sänka etableringsersättningen för den som utan giltigt skäl inte deltar i etableringsinsatser. Vi vill framhålla att januariavtalet innefattar ett antal reformer med fokus på att nyanlända, bl.a. med hjälp av krav på ökat deltagande i etableringsinsatser, snabbare ska in på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund har vi valt att inte reservera oss till förmån för yrkandet. Vi förutsätter att regeringen, efter fortsatta förhandlingar med Centerpartiet och Liberalerna, kommer att genomföra reformer som innebär skärpta aktivitetskrav under etableringstiden. Vi kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

8. Nyanlända invandrades etablering, punkt 3 (C)

Martin Ådahl (C) anför:

I kommittémotion 2018/19:2842 yrkande 18 föreslår Centerpartiet en princip om ett intensivår med intensiva integrationsinsatser i form av språk, praktik och samhällsorientering. Eftersom januariavtalet innefattar en överenskommelse om likalydande förslag har jag valt att inte reservera mig till förmån för Centerpartiets yrkande.

I samma motion yrkande 12 (i denna del) framför Centerpartiet att det bör utredas hur kommunerna återigen kan ges ansvaret för nyanlända invandrades etablering. Genom yrkande 14 föreslås etableringslån i stället för etableringsbidrag. Jag har valt att inte reservera mig till förmån för Centerpartiets yrkanden eftersom jag vill avvakta diskussionerna som bl.a. Centerpartiet för med regeringen inom ramen för januariavtalet.

9. Nyanlända invandrades etablering, punkt 3 (L)

Maria Nilsson (L) anför:

I partimotion 2018/19:2923 yrkandena 6 och 9 betonar Liberalerna dels språkets betydelse för integrationen, dels nyanlända invandrades potential som företagare. I samma motion yrkande 7 framhålls behovet av ett mer flexibelt system för etablering som är anpassat efter individens förutsättningar och som

har ett tydligare fokus på att förkorta etableringstiden. Jag konstaterar att januariavtalet innefattar en överenskommelse om en rad språkinsatser inklusive sfi-lyft och språkrav för medborgarskap samt ett integrationsår med bl.a. intensiv yrkessvenska.

Eftersom januariavtalet således innefattar ett antal reformer med sikte på språkinläring och på att nyanlända invandrare snabbare ska komma in på arbetsmarknaden har jag valt att inte reservera mig till förmån för Liberalernas yrkanden. Jag förutsätter att regeringen, efter fortsatta förhandlingar med bl.a. Liberalerna, kommer att genomföra nämnda reformer inom avtalad tid. Jag kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

10. Särskilt om nyanlända kvinnors etablering, punkt 4 (L)

Maria Nilsson (L) anför:

I partimotionerna 2018/19:2593 yrkandena 13 och 14 och 2018/19:2595 yrkande 8 lyfter Liberalerna behovet av att inom jämställdhetspolitiken synliggöra skillnaden i sysselsättning mellan utlandsfödda kvinnor och utlandsfödda män. Liberalerna vill införa ett jämställdhetsperspektiv på etableringsinsatserna, vilket bl.a. innebär ett tydligare fokus på att snabbare få in fler nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden. Även i partimotion 2018/19:2923 yrkandena 1 och 2 framhåller Liberalerna att integrationen kräver ett tydligt fokus på jämställdhet, vilket bl.a. innebär att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar och krav på att jobba och försörja sig själva.

Eftersom januariavtalet innefattar en överenskommelse som ligger helt i linje med Liberalernas förslag har jag valt att inte reservera mig till förmån för Liberalernas yrkanden. Jag förutsätter att regeringen i samråd med bl.a. Liberalerna kommer att genomföra dessa reformer. Jag kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

11. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (C, L)

Martin Ådahl (C) och Maria Nilsson (L) anför:

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. yrkande 7 föreslår Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna att samhällsorienteringen för nyanlända invandrare utökas till 100 timmar och att innehållet förbättras. Eftersom en överenskommelse om att genomföra ett liknande förslag finns med i januariavtalet har vi valt att inte reservera oss till förmån för detta yrkande. Vi förutsätter att regeringen kommer att genomföra nämnda reformer inom avtalad tid. Vi kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

12. Särskilt om samhällsorientering och samhällsinformation, punkt 5 (L)

Maria Nilsson (L) anför:

I partimotion 2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. yrkande 18 framhåller Liberalerna att kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv är centralt för att kunna bygga sin framtid. Eftersom januariavtalet innehåller förslag om ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder, liksom att samhällsintroduktion och undervisning i svenska blir obligatoriskt från dag ett i Sverige, har jag valt att inte reservera mig till förmån för Liberalernas yrkande. Jag förutsätter att regeringen kommer att genomföra nämnda reformer inom avtalad tid. Jag kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:174 av Hans Eklind och Lars Adaktusson (båda KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att information om vad religionsfrihet innebär i Sverige ska vara obligatorisk för asylsökande och nyanlända och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:523 av Robert Hannah och Juno Blom (båda L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av obligatorisk introduktionskurs och samhällskontrakt med information om vilka rättigheter och skyldigheter man har enligt svensk lag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att jämställdhetsintegrera hela mottagande- och etableringsprocessen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur projekten Premo och Inspira kan fungera som modeller för hela landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur asylsökande kan få tillgång till Arbetsförmedlingens tjänster och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheten att införa en ny utbildningsform enligt SKL:s förslag och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett valideringsår och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning i syfte att åtgärda bristen på sanktionsmöjligheter mot de kommuner som inte följer lagen och förtydliga tidsgränsen i lagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:990 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att gemensamt mellan stat och kommun centralisera det organiserade flyktingmottagandet, med fokus på effektiva insatser för integration, och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1173 av Patrik Engström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera och stärka bosättningslagen för jämnare fördelning och effektivitet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1398 av Maria Ferm m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för sociala företag att främja etablering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1431 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell reglering som innebär att nyanlända som omfattas av bosättningslagen maximalt erbjuds bostad av kommunen i två år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1436 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en nationell examination i samhällsorienteringen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att öka antalet timmar med samhällsorientering till 100 timmar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att erbjuda samhällsorientering redan under asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa olika spår i samhällsorienteringen för nyanlända med olika utbildningsnivåer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att fler nyanlända omfattas av krav på deltagande i samhällsorientering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en tydligare nationell kursplan för samhällsorienteringen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1441 av Kristina Axén Olin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna gällande faddersystem för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1615 av Marlene Burwick (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en myndighetsgemensam definition av begreppet nyanländ och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1628 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att öka jämställdhetsutbildningen inom samhällsintroduktionen för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2593 av Jan Björklund m.fl. (L):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skillnaden i sysselsättning mellan utlandsfödda kvinnor och utlandsfödda män och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhetsperspektiv på etableringsinsatserna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2595 av Jan Björklund m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidigare lägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2692 av Henrik Vinge m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk samhällsorientering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2723 av Per Åsling och Solveig Zander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa reformer som ökar utrikesfödda kvinnors möjlighet till inträde och delaktighet på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2783 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en modell där företagare fungerar som mentorer för att utveckla

nyanlända i deras entreprenörskap och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2806 av Jessica Polfjärd m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland utrikes födda kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet mellan könen, barnkonventionen, hedersrelaterat våld och förtryck, könsstymning samt skyldigheter och rättigheter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsintroduktion och undervisning i svenska bör göras obligatoriskt för asylsökande från dag ett i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över att utöka samhällsorienteringen för nyanlända till 100 timmar och hur samhällsorienteringen kan förbättras vad gäller innehåll och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa aktivitetskraven under etableringstiden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2839 av Johanna Jönsson m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att verka för att låta asylsökande påbörja språkstudier och samhällsorientering under asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2842 av Martin Ådahl m.fl. (C):

- 12.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utreda hur rutiner för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras och hur man kan flytta ansvaret för etableringen till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser möjligheterna att utreda hur rutiner för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras

- 12.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utreda hur rutiner för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras och hur man kan flytta ansvaret för etableringen till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser hur man kan flytta ansvaret för etableringen till kommunerna

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till ökad självförsörjning för nyanlända genom att införa ett etableringslån i stället för etableringsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att för vissa nyanlända införa principen om ett intensivår med intensiva integrationsinsatser i form av språk, praktik och samhällsorientering för snabbare etablering i det svenska samhället och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur civilsamhällets roll i integrationsprocessen kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det civila samhällets betydelse för integrationen och statens stöd till dess arbete och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att villkora etableringsersättning med deltagande i etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera effekterna av de sänkta maxbeloppen för hemutrustningslån och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2918 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fokus på jobb, språk och utbildning från dag ett och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla utbildningsplikten inom ramen för etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör få ta ansvar för nyanländas etablering och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka samhällsorienteringen för nyanlända och införa en avslutande examination i samhällsorientering och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av nationella kursplaner för samhällsorienteringen som tydligt anger utbildningens innehåll och mål och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram informationsmaterial till nyanlända om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet samt hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2923 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integration kräver ett tydligt fokus på jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar och krav på att jobba och försörja sig själva och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta vara på nyanländas potential som företagare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om längden på etableringen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets betydelse för integrationen och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa parallellsamhällen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets viktiga roll i integrationsarbetet där framför allt de större aktörerna kan spela en avgörande roll och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga offentliga medel ska gå till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar integration och jämställdhet eller vår liberala och demokratiska samhällsmodell och tillkännager detta för regeringen.

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanlända tidigt ska få vetskap om sitt eget ansvar för att hitta både jobb och bostad, t.ex. genom att ställa sig i bostadskö, och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2932 av Jessica Polfjärd m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökning av samhällsorienteringen för nyanlända från 60 timmar till 100 timmar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2990 av Paula Bieler m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala anvisningsavtal och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.